

Sygn. akt VIII *Pa* 56/14

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 10 lipca 2014 r.

Sąd Okręgowy w Gliwicach VIII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	SSO Małgorzata Andrzejewska (spr.)
Sędziowie:	SSO Maria Pierzycka-Pajak SSO Teresa Kalinka
Protokolant:	Ewa Gambuś

po rozpoznaniu w dniu 10 lipca 2014r. w Gliwicach

sprawy z wniosku Związku Zawodowego (...)
i Innych Jednostek Organizacyjnych Powiatu (...)

przy udziale:

1/ II Liceum Ogólnokształcącego im. S. S. w T.

2/ Centrum (...) w T.

3/ Centrum (...) w T.

4/ I Liceum Ogólnokształcącego im. S. S. w (...)

Górach

5/ (...) Oświata Ziemi (...)

6/ Powiatowej Poradni P. - Pedagogicznej w (...)

Górach

7/ Powiatowego (...) im. H. Jordana w

T.

8/ (...) Zespołu (...) w (...)

Górach

9/ Specjalnego Ośrodka Szkolno- (...) w (...)

Górach

10/ Wieloprofilowego Zespołu Szkół w T.

11/ Zakładowej Organizacji Związkowej - (...)

12/ Zespołu Szkół (...) w T.

13/ Zespołu Szkół Budowlano - (...) w (...)

Górach

14/ Zespołu Szkół (...) i Ogólnokształcących w

T.

15/ Zespołu Szkół (...) w T.

16/ Zespołu Szkół (...) w R.

17/ Zespołu Szkół (...) w R.

18/ Zespołu Szkół (...) w T.

19/ Zespołu Szkół (...) w (...)

Górach

20/ Związku (...) Oddziału w (...)

Górach

21/ Związku Zawodowego (...)

oraz przy udziale

Prokuratora Prokuratury Okręgowej w Gliwicach

o stwierdzenie reprezentatywności zakładowej organizacji związkowej

na skutek apelacji wnioskodawcy

od postanowienia Sądu Rejonowego w Tarnowskich Górach

z dnia 13 grudnia 2013 r. **sygn. akt** IV Po 10/13

uchyla zaskarżone postanowienie i przekazuje sprawę do ponownego rozpoznania Sądowi Rejonowemu w Tarnowskich Górach.

(-) SSO Maria Pierzycka-Pajak (-) SSO Małgorzata Andrzejewska (spr.) (-) SSO Teresa Kalinka

Sędzia Przewodniczący Sędzia

Sygn. akt: VIII Pa 56/14

UZASADNIENIE

Wnioskodawca Związek Zawodowy (...), w związku z zastrzeżeniem złożonym przez wspólną reprezentację związkową (pozostałe organizacje związkowe działające na terenie jednostek organizacyjnych Powiatu (...)), co do spełniania przez wnioskodawcę kryterium reprezentatywności o którym mowa w art. 241^{25a} k.p. złożył do Sądu wniosek o stwierdzenie reprezentatywności związku.

W uzasadnieniu, wnioskodawca podał, że jest (...) Organizacją (...), mającą charakter zakładowej organizacji związkowej. Jako zainteresowanych w sprawie, wnioskodawca wskazał cztery organizacje związkowe ((...) Oświata Ziemi (...), Związek (...) Oddziału w T., Związek Zawodowy (...) i Zakładową Organizację Związkową – (...)) oraz siedemnaście szkół i placówek objętych działaniem (...) Organizacji (...) – wnioskodawcy. Wnioskodawca wskazał, że informacja o zajmowanych stanowiskach pracy członków założycieli była złożona do akt Sądu Rejestrowego, wiedział więc on, że założycielami związku są osoby będące zatrudnione jako dyrektorzy szkół i placówek oświatowych. Ponadto, wnioskodawca stwierdził, że dla pracowników szkół i placówek oświatowych pracodawcą jest jednostka organizacyjna nie posiadająca osobowości prawnej, zaś dyrektor jedynie reprezentuje pracodawcę, wykonując za niego czynności z zakresu prawa pracy. Dlatego też, zdaniem wnioskodawcy dyrektorzy szkół mają prawo zrzeszać się w związkach zawodowych. Wnioskodawca wskazał ponadto, na okoliczność, iż pracownikom zatrudnionym w organach samorządu, nie przysługuje prawo strajku, odpada więc możliwość wystąpienia problemu ustalenia uczestników ewentualnego strajku. Wnioskodawca podkreślił, że związek zawodowy ma za zadanie dbać o interesy wszystkich pracowników szkół i placówek oświatowych, w tym również osób zatrudnionych na stanowiskach kierowniczych. Zwrócił także uwagę na fakt, iż w dwóch zakładach pracy objętych działaniem Związku ilość członków stanowi ponad 10% ilości zatrudnionych pracowników.

Spośród uczestników postępowania stanowisko merytoryczne w sprawie zajęli jedynie (...) Zespół (...) Oświata Ziemi (...) a także Prokurator Rejonowy, który przystąpił do sprawy w celu obrony interesu społecznego.

Uczestnik postępowania (...) Zespół (...), w odpowiedzi na wniosek uznał, że wnioskodawca spełnił jego zdaniem przesłanki reprezentatywności, wobec czego nie kwestionuje prawa w/w organizacji do udziału w uzgodnieniach dotyczących spraw pracowniczych.

Uczestnik postępowania (...) Oświata Ziemi (...) w odpowiedzi na wniosek wniósł o nie uznanie wniosku. W uzasadnieniu podniósł, że zgodnie z ustawą z dnia 23 maja 1991 roku o związkach zawodowych, prawo do tworzenia związków zawodowych przysługuje pracownikom pod warunkiem, że nie są oni pracodawcami. Uczestnik wskazał, że wnioskodawca jest związkiem zawodowym, który założyli pracodawcy, tj. dyrektorzy szkół i placówek oświatowych prowadzonych przez Powiat (...). Uczestnik wskazał ponadto, że zgodnie z art. 3 k.p. – pracodawcą jest każda osoba prawna, osoba fizyczna i jednostka organizacyjna nie wyposażona w osobowość prawną, jeżeli tylko jest w dostatecznym stopniu wyodrębniona pod względem organizacyjnym i finansowym (jak np. jednostka budżetowa - szkoła i placówka budżetowa). Za pracodawcę w przypadku szkół i placówek oświatowych należy uważać taką jednostkę, która jest uprawniona do samodzielnego zatrudniania pracowników – o czym stanowi art. 39 ust.3 pkt 1 Ustawy z dnia 7 września 1991r. o systemie oświaty. Uczestnik stwierdził, że komitet założycielski jak i zarząd wnioskodawcy (Związku Zawodowego), stanowią dyrektorzy szkół – pracodawcy. Mając na uwadze, że związki zawodowe mają za zadanie reprezentować i bronić pracowników wobec pracodawcy, a także nadzorować działalność pracodawców w zakresie jej zgodności z prawem i zasadami bezpieczeństwa i higieny pracy, zachowanie pracodawców (dyrektorów szkół) polegające na utworzeniu przychylnego im związku zawodowego, mającego na celu blokowanie stanowisk wspólnej reprezentacji związkowej działającej w szkołach jest niedopuszczalne i jest sprzeczne z zasadami współżycia społecznego. Zdaniem uczestnika, właściwą formą reprezentowania pracodawców powinna być raczej organizacja pracodawców powstała w oparciu o ustawę z dnia 23 maja 1991r. o organizacjach pracodawców. Trudno bowiem sobie wyobrazić sytuację, w której związki zawodowe uzgadniają wspólne stanowisko przy współpracy z pracodawcą, który jednocześnie występuje jako jeden ze związków zawodowych. Prowadziłoby to do sytuacji, w której pracodawca uzgadniałby stanowisko z samym sobą. Reasumując, w ocenie uczestnika Związek Zawodowy (...) jest organizacją anty pracowniczą, nastawioną na obronę dyrektorów szkół, będących jednocześnie pracodawcami, której celem jest blokowanie działalności statutowej prowadzonej przez związki zawodowe działające na terenie

szkół. Nie spełnił ponadto kryteriów reprezentatywności, gdyż 24 członków związku stanowi zaledwie 3,47% ogółu zatrudnionych w zakładach pracy.

Prokurator Rejonowy w Tarnowskich Górach przystąpił do sprawy w trybie art. 7 k.p.c., gdyż w jego ocenie wymagał tego interes społeczny. W swoim oświadczeniu stwierdził on, że z uwagi na zasady współzycia społecznego nie jest właściwe aby pracodawcy de facto zakładali związek zawodowy, który działać ma w interesie pracowników. Wskazał również, że ma wątpliwości, co do tego, że członkami tego związku są również inne osoby, które nie należą do osób zarządzających (dyrektorzy). Dodał, że dyrektorzy szkół mają szerokie możliwości zrzeszania się w związkach zawodowych, do których należą nauczyciele. Z tego powodu prokurator wniósł o nieuwzględnienie wniosku o uznanie związku zawodowego za reprezentatywny.

Postanowieniem z dnia 13 grudnia 2013r. Sąd Rejonowy w Tarnowskich Górach oddalił wniosek i odmówił stwierdzenia reprezentatywności Związku Zawodowego (...) i innych Jednostek Organizacyjnych Powiatu (...)

W pisemnym uzasadnieniu orzeczenia zostało ustalone, że Związek Zawodowy (...) został utworzony uchwałą nr 1 Grupy Założycielskiej z dnia 27 lutego 2013 roku. W skład komitetu założycielskiego weszły trzy osoby - dyrektorzy szkół W. Ł., P. N. i A. D.. W skład zarządu Związku weszło pięć osób, również dyrektorów szkół i placówek oświatowych - M. S., W. Ł., A. D., J. K. oraz E. N..

Związek Zawodowy został następnie zarejestrowany w Sądzie Rejonowym w Gliwicach w Krajowym Rejestrze Sądowym postanowieniem tego Sądu z dnia 16 kwietnia 2013r. pod nr KRS (...).

W chwili rejestracji związku członkami związku byli wyłącznie dyrektorzy szkół powiatu, natomiast w chwili orzekania stan osobowy powiększył się i obecnie wśród nich są także osoby zatrudnione w szkołach na różnych stanowiskach, w liczbie łącznej 32 członków.

Ustalono ponadto, że w dwóch placówkach oświatowych objętych działaniem Związku ilość członków stanowiła ponad 10% ilości zatrudnionych pracowników.

Sąd ustalił ponadto, że pierwszym krokiem po ogłoszeniu pozostałym organizacjom związkowym, że powstał nowy związek, było zablokowanie przez niego podwyżek wynagrodzeń dla administracji i obsługi szkół - konieczność uzgadniania wysokości podwyżki dla pracowników obsługi wynikała z wewnętrznego regulaminu.

Takie zachowanie poddało w wątpliwość oficjalne intencje jakie przyświecały osobom tworzącym w/w związek zawodowy, w związku z czym zastrzeżenia co do reprezentatywności związku złożyła reprezentacja związków zawodowych działających na terenie Powiatu uznając, że zgodnie z celem działania związku wpisanym do KRS, do jego zadań należy m.in. obrona praw i interesów w zakresie warunków pracy i płacy pracowników, a nie pracodawców.

Sądowi Rejonowy stwierdził, że znany jest mu z urzędu spór jaki toczył się pomiędzy pracownikami obsługi szkół a placówkami, w których są zatrudnieni dotyczący podwyżki wynagrodzeń, bowiem toczyło się szereg postępowań z powództwa pracowników przeciwko szkołom o wyrównanie wynagrodzeń, które to postępowania zakończyły się oddaleniem powództw. Podstawą żądań powodów w tamtych procesach były zapisy obowiązujących w szkołach Regulaminów Wynagradzania i jak ustalono wszelkie zmiany w tychże regulaminach wymagają współdziałania (negocjacji) szkoły ze związkami zawodowymi reprezentującymi pracowników.

Na podstawie tak ustalonego stanu faktycznego Sąd pierwszej instancji uznał, że wniosek o stwierdzenie reprezentatywności związku zawodowego podlega oddaleniu.

Art. 241^{25a} § 4 k.p. stanowi, że zakładowa organizacja związkowa może przed zawarciem układu zakładowego zgłosić uczestnikom prowadzącym rokowania w sprawie zawarcia tego układu pisemne zastrzeżenie co do spełniania przez inną zakładową organizację związkową kryteriów reprezentatywności, o których mowa w § 1 i 2 cytowanego artykułu. Owe kryteria sprowadzają się ogólnie rzecz ujmując, do tego, że określony odsetek pracowników musi należeć

do takiej organizacji związkowej. Reprezentatywność zakładowej organizacji związkowej, wynikająca z § 1 i 2, ma charakter warunkowy w tym sensie, że organizacja ta może być uważana za reprezentatywną do czasu wystąpienia przez inną organizację lub pracodawcę z zastrzeżeniami na podstawie § 4. Wówczas organizacja, która uważa się za reprezentatywną, chcąc zachować ten charakter, musi wystąpić do sądu rejonowego – sądu pracy – z wnioskiem o stwierdzenie reprezentatywności. Spoczywa na niej ciężar dowodu okoliczności z § 1–3 cyt. przepisu.

W przedmiotowej sprawie ujmując sprawę wyłącznie od strony formalnej kryteria określone w art. Art. 241^{25a} § 1-3 k.p. wnioskodawca w zasadzie spełniał, bowiem jak wynika z przedłożonych do sprawy zestawień ilości członków związku w stosunku do ilości pracowników zatrudnionych u danego pracodawcy u dwóch pracodawców objętych działaniem związku ten procent zrzeszonych w związku wynosił ponad 10%.

Przyczyna jednak, dla której Sąd odmówił uznania reprezentatywności wnioskodawcy jest zupełnie inna.

Sąd pierwszej instancji wskazał tutaj art.1 ust. 1 i 2 ustawy o związkach zawodowych z dnia 23 maja 1991r. zgodnie z którym to związek zawodowy jest dobrowolną i samorządną organizacją ludzi pracy, powołaną do reprezentowania i obrony ich praw, interesów zawodowych i socjalnych. Związek zawodowy jest niezależny w swojej działalności statutowej od pracodawców, administracji państwowej i samorządu terytorialnego oraz od innych organizacji. Związek zawodowy ponadto reprezentuje pracowników i inne osoby o których mowa w art. 2a także broni ich godności, praw oraz interesów materialnych i moralnych zarówno zbiorowych jak i indywidualnych. W sprawach indywidualnych stosunków pracy natomiast związek zawodowy reprezentuje prawa i interesy swoich członków (art.4 i art. 7 ustawy o związkach zawodowych). Co prawda art. 2 ustawy o związkach zawodowych określa zakres podmiotowy osób mogących przynależeć do związków wskazując, że prawo do tworzenia i wstępowania do związku mają pracownicy bez względu na podstawę stosunku pracy, członkowie rolniczych spółdzielni oraz osoby wykonujące prace na podstawie umowy agencyjnej i prace nakładcze – to jednak uwzględniając cele i zadania związków zawodowych wynikających z cyt. przepisu art.1 ustawy o związkach zawodowych przyznanie uprawnienia osobom z kierownictwa zakładu do przystępowania do takiego związku zawodowego tworzonego w myśl ustawy o związkach zawodowych jest zdaniem Sądu niedopuszczalne. Trzeba bowiem zauważyć, że osoba zarządzająca zakładem mimo, iż jest również pracownikiem w myśl przepisów kodeksu pracy to jest także, a może przede wszystkim z racji pełnionej funkcji organem zarządzającym zakładem pracy, który podejmuje wszelkie decyzje związane z organizacją pracy wyznaczając podległym mu pracownikom obowiązki i zadania do wykonania jak również decyduje o przyjęciu do pracy i zwolnieniu pracownika. Taka osoba również w imieniu zakładu negocjuje np. zasady wynagradzania pracowników biorąc udział w rokowaniach w celu zawarcia układu zbiorowego pracy. Jest to swego rodzaju pracodawca, którego członkostwo może budzić poważne wątpliwości co do obrony interesów pozostałych członków związku.

Zdaniem Sądu, dualizm polegający na występowaniu dyrektorów szkół będących członkami Związku Zawodowego (...) w podwójnej roli – zarówno pracodawców i pracowników jest niedopuszczalny i stanowi nadużycie prawa. Tego typu postępowanie w ocenie Sądu prowadzić może do komplikacji na wielu płaszczyznach działania. Przykładowo, taki pracownik będący jednocześnie organem zarządzającym u pracodawcy, w przypadku rokowań w sprawie zawarcia zakładowego układu zbiorowego, czy też negocjacji odnośnie ustalenia zasad wynagradzania pracowników, jeżeli byłby jednocześnie członkiem zarządu związku zawodowego, występowałby w podwójnej roli – reprezentanta zakładu pracy i reprezentanta pracowników. W sprawach indywidualnych pracowników, np. wypowiedzenia umowy o pracę czy zwolnienia w trybie natychmiastowym (bez wypowiedzenia), poddana zostałaby w wątpliwość rzetelność konsultacji związkowych na podstawie art. 38 k.p. Nie może bowiem dyrektor jednostki (pracodawca) podejmować decyzji o zamiarze rozwiązania z pracownikiem stosunku pracy i jednocześnie konsultować tego zwolnienia uprzednio ze związkiem zawodowym do którego sam należy (zwłaszcza gdy należy do jego zarządu). Takie działanie byłoby bezprawne i naruszające zasadę obowiązku obrony przez związek interesów pracowników, która to obrona wchodzi w zakres działalności związkowej. Blokowanie stanowiska wspólnej reprezentacji związkowej, mające na celu narzucenie zbiorowości pracowniczej korzystnych dla pracodawców regulacji w sferze stosunków pracy z pewnością nie może zostać określone jako obrona interesów pracowników. Działanie takie stoi ponadto w sprzeczności z cyt. wyżej art. 4 jak również z art.1 ust.2 ustawy o związkach zawodowych, który wyraźnie stanowi, że związek zawodowy jest niezależny

w swej działalności statutowej od pracodawców. Jeżeli jak w rozważanym przypadku jest to związek zawodowy dyrektorów szkół to jak można mówić o niezależności tego związku od pracodawcy.

Sąd przyznał rację uczestnikowi (...) Oświata Ziemi (...), że właściwą formą reprezentacji interesów kadry zarządzającej placówkami oświatowymi o szkołami byłaby organizacja pracodawców oparta o ustawę z dnia 23 maja 1991 roku o organizacjach pracodawców.

Mając zatem na uwadze powyższe rozważania Sąd Rejonowy uznał, że stwierdzenie reprezentatywności przez wnioskodawcę byłoby sprzeczne nie tylko z prawem i zasadami współżycia społecznego, ale także stanowiłoby nadużycie prawa, nie może bowiem w takim przypadku z jakim mamy do czynienia w niniejszej sprawie doprowadzić do tego by Sąd swoim orzeczeniem niejako „legalizował” działalność związku zawodowego, który powstał z naruszeniem i wbrew przepisom ustawy o związkach zawodowych.

Apelacje od powyższego orzeczenia złożył wnioskodawca zarzucając:

- naruszenie przepisu art. 34² ust. 1 ustawy o związkach zawodowych w zw. z art. 241^{25a} k.p. poprzez nie stwierdzenie reprezentatywności wnioskodawcy, pomimo istnienia przesłanek określonych w przepisach;

- naruszenie przepisów kodeksu postępowania cywilnego poprzez wydanie orzeczenia poza granicami wniosku.

Stawiając powyższe zarzuty apelujący wniósł o zmianę zaskarżonego orzeczenia o stwierdzenie reprezentatywności ewentualnie uchylenie zaskarżonego orzeczenia i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi pierwszej instancji.

Sąd Okręgowy zważył co następuje:

Apelacja wnioskodawcy zasługuje na uwzględnienie.

W art. 241^{25a} § 4 k.p. zostało wskazane, że zakładowa organizacja związkowa może przed zawarciem układu zakładowego zgłosić uczestnikom prowadzącym rokowania w sprawie zawarcia tego układu pisemne zastrzeżenie co do spełniania przez inną zakładową organizację związkową kryteriów reprezentatywności, o których mowa w § 1 i 2; prawo zgłoszenia zastrzeżenia przysługuje również pracodawcy.

Natomiast § 5 wskazanego przepisu stanowi, że w przypadku, o którym mowa w § 4, zakładowa organizacja związkowa, wobec której zostało zgłoszone zastrzeżenie, występuje do sądu rejonowego - sądu pracy właściwego dla siedziby pracodawcy z wnioskiem o stwierdzenie jej reprezentatywności. Sąd wydaje w tej sprawie orzeczenie w ciągu 30 dni od dnia złożenia wniosku, w trybie przepisów Kodeksu postępowania cywilnego o postępowaniu nieprocesowym.

Treść art. 241^{25a} k.p. wskazuje na to, że przymiot reprezentatywności związek zawodowy uzyskuje z mocy prawa – po spełnieniu ustawowych przesłanek. Orzeczenie sądu w przedmiocie stwierdzenia reprezentatywności zakładowej organizacji związkowej ma charakter wyłącznie deklaratoryjny. Oznacza to, że sąd w postępowaniu nieprocesowym wywołanym wnioskiem zakładowej organizacji związkowej albo stwierdza, że dana organizacja jest reprezentatywna albowiem spełnione zostały przez nią przesłanki określone w art. 245^{25a} § 1-3 k.p., albo stwierdza brak reprezentatywności tej zakładowej organizacji związkowej w związku z niespełnieniem przez nią przesłanek określonych w art. 245^{25a} § 1-3 k.p. Innych okoliczności związanych z działalnością legalnie zarejestrowanej zakładowej organizacji związkowej sąd już nie bada.

Sąd pierwszej instancji wydając zaskarżonego orzeczenie nie rozpoznał istoty sprawy - nie stwierdził, czy wnioskodawca Związek Zawodowy (...) jest reprezentatywną zakładową organizacją związkową w rozumieniu art. 245^{25a} § 1-3 k.p.

Sąd pierwszej instancji, jak wynika z treści pisemnego uzasadnienia zaskarżonego postanowienia zajął się natomiast oceną, czy osoby, które utworzyły Związek Zawodowy (...) mogły utworzyć taki związek zawodowy (pomimo, iż został on wpisany do Krajowego Rejestru Sądowego Rejestru Stowarzyszeń, Innych Organizacji (...), Fundacji oraz Publicznych Zakładów Opieki Zdrowotnej przez uprawniony do tego organ) oraz wskazaniem jakie ewentualne komplikacje może wywołać działalność tego związku zawodowego. Sąd ten uznał też, że właściwą formą reprezentacji interesów kadry zarządzającej placówkami oświatowymi byłaby organizacja pracodawców.

Zauważyć jednak należy, że Sąd Rejonowy nie był w żadnym wypadku uprawniony do dokonywania powyższych ustaleń albowiem, jak wskazane zostało powyżej Sąd w postępowaniu wywołanym wnioskiem zakładowej organizacji związkowej albo stwierdza, że dana organizacja jest reprezentatywna albowiem spełnione zostały przez nią przesłanki określone w art. 245^{25a} § 1-3 k.p., albo stwierdza brak reprezentatywności tej zakładowej organizacji związkowej w związku z niespełnieniem przez nią przesłanek określonych w art. 245^{25a} § 1-3 k.p. i nie jest już uprawniony do dokonywania innych ustaleń w tym postępowaniu. Ponadto stwierdzić tutaj niestety trzeba, że ustalenia Sądu pierwszej instancji związane z oceną czy osoby, które utworzyły Związek Zawodowy (...) mogły utworzyć taki związek zawodowy oraz stwierdzenie, że właściwą formą reprezentacji interesów kadry zarządzającej placówkami oświatowymi byłaby organizacja pracodawców są po prostu sprzeczne z obowiązującymi przepisami prawa.

Osoby, które utworzyły Związek Zawodowy (...) nie są pracodawcami. Zgodnie z treścią art. 3 k.p. – pracodawcą jest jednostka organizacyjna, choćby nie posiadała osobowości prawnej, a także osoba fizyczna jeżeli zatrudniają one pracowników. Dyrektor szkoły lub inna osoba zarządzająca placówką oświatową nie jest jednostką organizacyjną, nie jest też osobą fizyczną, która zatrudnia pracowników. Pracodawcą, w rozumieniu art. 3 k.p., dla zatrudnionych w szkole pracowników jest ta szkoła. W wyroku z dnia 15 maja 2002r., III PZP 7/02, teza 1 Sąd Najwyższy jednoznacznie wyjaśnił, że: „Dyrektor szkoły nie jest pracodawcą ani dla zatrudnionych w szkole nauczycieli, ani dla samego siebie. Pracodawcą dyrektora szkoły i zatrudnionych w niej nauczycieli i pracowników jest szkoła”. Podkreślić tutaj należy, że dyrektor szkoły jest pracownikiem – art. 2 k.p. jako osoba zatrudniona na podstawie stosunku pracy. Pracodawcą dyrektora szkoły, jak wskazano powyżej jest szkoła.

Zgodnie z treścią ustawy z dnia 23 maja 1991r. o organizacjach pracodawców (Dz.U. z 1991r., Nr 55, poz. 235) związki pracodawców mogą tworzyć i przystępować do nich wyłącznie podmioty, które są pracodawcą w rozumieniu art. 3 k.p. – art. 1 ust. 1 i 2. Zatem osoby, które utworzyły Związek Zawodowy (...) tj. dyrektorzy szkół, jako, że nie posiadają przymiotu pracodawcy w rozumieniu art. 3 k.p. nie mogą zgodnie z prawem utworzyć jakiegokolwiek związku pracodawców lub też przystąpić do takiego związku.

W myśl art. 2 ustawy z dnia 23 maja 1991r. o związkach zawodowych (Dz.U. t.j. z 2014r., poz. 167) prawo tworzenia i wstępowania do związków zawodowych mają pracownicy bez względu na podstawę stosunku pracy, członkowie rolniczych spółdzielni produkcyjnych oraz osoby wykonujące prace na podstawie umowy agencyjnej, jeżeli nie są pracodawcami. Osobom wykonującym pracę nakładczą przysługuje prawo wstępowania do związków zawodowych działających w zakładzie pracy, z którym nawiązały umowę o pracę nakładczą. Przejście na emeryturę lub rentę nie pozbawia osób, o których mowa w ust. 1 i 2, prawa przynależności i wstępowania do związków zawodowych. Osoby bezrobotne w rozumieniu przepisów o zatrudnieniu zachowują prawo przynależności do związków zawodowych, a jeśli nie są członkami związków zawodowych, mają prawo wstępowania do związków zawodowych w przypadkach i na warunkach określonych statutami związków. Prawo tworzenia i wstępowania do związków zawodowych w zakładach pracy przysługuje również osobom skierowanym do tych zakładów w celu odbycia służby zastępczej. Do praw związkowych funkcjonariuszy Policji, Straży Granicznej i Służby Więziennej oraz strażaków Państwowej Straży Pożarnej, a także pracowników Najwyższej Izby Kontroli stosuje się odpowiednio przepisy niniejszej ustawy, z uwzględnieniem ograniczeń wynikających z odrębnych ustaw.

Dyrektorzy szkół są pracownikami zatrudnionymi na podstawie stosunku pracy.

Zgodnie z art. 3¹ § 1 k.p. za pracodawcę będącego jednostką organizacyjną czynności w sprawach z zakresu prawa pracy dokonuje osoba lub organ zarządzający tą jednostką albo inna wyznaczona do tego osoba. W szkole osobą dokonującą za pracodawcę czynności w sprawach z zakresu prawa pracy jest dyrektor. Posiadanie przez dyrektora, stosownie do treści powołanego przepisu, uprawnienia do dokonywania czynności w sprawach z zakresu prawa pracy w stosunku do pracowników zatrudnionych w szkole nie zmienia faktu, że dyrektor nadal jest pracownikiem zatrudnionym na podstawie stosunku pracy. Posiada on więc uprawnienie określone w art. 2 ustawy z dnia 23 maja 1991r. o związkach zawodowych (Dz.U. t.j. z 2014r., poz. 167) do tworzenia i wstępowania do związków zawodowych.

Podkreślić należy, że wolność zrzeszania się w związkach zawodowych jest zasadą konstytucyjną – art. 12 i art. 59 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej.

Zgodnie z art. 59 ust. 4 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej zakres wolności zrzeszania się w związkach zawodowych oraz innych wolności związkowych może podlegać tylko takim ograniczeniom ustawowym, jakie są dopuszczalne przez wiążące Rzeczpospolitą Polską umowy międzynarodowe.

W uzasadnieniu wyroku z dnia 17 listopada 1998r., K 42/97 Trybunał Konstytucyjny stwierdził, że zapewniona obywatelom w art. 12 i 59 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej wolność tworzenia i działania związków zawodowych, może zostać ograniczona, w myśl art. 59 ust. 4 Ustawy Zasadniczej wyłącznie w zakresie dopuszczalnym z mocy postanowień wiążących Polskę umów międzynarodowych. Wszystkie wiążące Polskę umowy międzynarodowe przewidują możliwość ograniczenia wolności zrzeszania się w stosunku do członków sił zbrojnych i policji. Międzynarodowy Pakt Praw Gospodarczych, Społecznych i Kulturalnych z 19 grudnia 1966 r., (Dz.U. z 1977r., Nr 38, poz. 169) oraz Konwencja o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności z 4 listopada 1950 r. (Dz.U. z 1993r., Nr 61, poz. 284 z późn.zm.), wymieniają jako trzecia grupę zawodową mogąca podlegać ograniczeniom "członków administracji państwowej". Ponadto w myśl Konwencji Nr 151 M. dotyczącej ochrony prawa organizowania się i procedury określania warunków zatrudnienia w służbie publicznej, przyjętej 27 czerwca 1978 r. (Dz.U. z 1994r., Nr 22, poz. 78), ustawodawstwu krajowemu powierza się określenie zakresu stosowania gwarancji w odniesieniu do "pracowników na wysokich stanowiskach, których czynności uważa się z reguły za związane z tworzeniem polityki lub za funkcje kierownicze albo do pracowników, których obowiązki mają w wysokim stopniu poufny charakter". Katalog pozostałych dopuszczalnych wyłączeń jest w zasadzie jednolity, akty prawa międzynarodowego operują zbliżonymi kryteriami oceny dozwolonych ograniczeń, które mogą być uznawane za konieczne w demokratycznym państwie prawa. Zgodnie z Międzynarodowym Paktem Praw Gospodarczych, Społecznych i Kulturalnych, Międzynarodowym Paktem Praw Obywatelskich i Politycznych z 19 grudnia 1966 r. (Dz.U. z 1977r., Nr 38, poz. 167) oraz Konwencją o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności ewentualne ograniczenia swobody zrzeszania się wynikać mogą z konieczności zagwarantowania bezpieczeństwa państwowego, porządku publicznego, ochrony zdrowia lub moralności publicznej lub ochrony praw i wolności innych osób.

Tak więc zakres wolności zrzeszania się w związkach zawodowych oraz innych wolności związkowych może podlegać tylko i wyłącznie ograniczeniom ustawowym, które będą zgodne ze wskazanymi powyżej wiążącymi Rzeczpospolitą Polską umowami międzynarodowymi.

Przepisy ustaw obowiązujące w Polsce nie przewidują jednak żadnych ograniczeń w zakresie tworzenia i wstępowania do związków zawodowych przez pracowników zatrudnionych na stanowiskach dyrektorów szkół lub zarządzających jednostkami oświatowymi. Osoby te posiadają zatem prawo do tworzenia i wstępowania do związków zawodowych, które będą reprezentowały również ich interesy.

Reasumując Związek Zawodowy (...) jest organizacją związkową utworzoną przez uprawnione podmioty – pracowników zgodnie z art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 23 maja 1991r. o związkach zawodowych (Dz.U. t.j. z 2014r., poz. 167). Został on wpisany do Krajowego Rejestru Sądowego Rejestru Stowarzyszeń, Innych Organizacji (...), Fundacji oraz Publicznych Zakładów Opieki Zdrowotnej postanowieniem Sądu Rejonowego w Gliwicach X Wydziału Gospodarczego Krajowego Rejestru Sądowego z dnia 16 kwietnia 2013r. (wskazać tutaj należy, że w trakcie postępowania rejestrowego

Krajowy Rejestr Sądowy posiadał pełne informacje o pracownikach, którzy utworzyli ten związek zawodowy w tym o zajmowanych przez nich stanowiskach, co wynika ze znajdujących się w aktach sprawy kopii akt rejestrowych).

Sąd pierwszej instancji w pisemnym uzasadnieniu wyroku przeprowadzał rozważania dotyczące rzetelności ewentualnych konsultacji związkowych w przypadku rozwiązania stosunku pracy z pracownikami członkami Związku Zawodowego (...). Przypomnieć tutaj należy jednak, że zasadą jest wolność zrzeszania się w związkach zawodowych, a więc to pracownik decyduje do jakiego związku zawodowego przystąpi, ma on pełną swobodę przy podejmowaniu decyzji i wyborze organizacji związkowej o takiej lub innej nazwie, takim lub innym statucie, takiej lub innej liczbie członków czy o takim lub innym składzie osobowym, w tym składzie organów związku. Ewentualna konsultacja związkowa jest przecież przeprowadzana z tą organizacją związkową, którą wybierze sam pracownik, czyli po prostu z tą organizacją związkową z którą pracownik chce aby ta konsultacja została przeprowadzona.

Sąd Rejonowy odniósł się też do samej już działalności Związku Zawodowego (...). Zwrócić tutaj należy jednak uwagę na treść art. 36 ustawy z dnia 23 maja 1991r. o związkach zawodowych (Dz.U. t.j. z 2014r., poz. 167), który przewiduje wyłącznie dla sądu rejestrowego uprawnienie do rozpoczęcia postępowania w razie stwierdzenia, że organ związku zawodowego prowadzi działalność sprzeczną z ustawą.

Na zakończenie rozważań wskazać jeszcze należy, że Sąd pierwszej instancji jako podstawę prawną rozstrzygnięcia podał jedynie przepis art. 241^{25a} k.p. Tymczasem powołany przepis dotyczy wyłącznie stwierdzenia reprezentatywności zakładowej organizacji związkowej przed zawarciem układu zakładowego. Sytuacja taka nie miała jednak miejsca w rozpoznawanej sprawie.

W Kodeksie pracy w szeregu przepisów następuje odwołanie do treści art. 241^{25a} k.p. i są to: art. 67⁶ § 2 k.p., art. 139 § 3 k.p., art. 150 § 3 pkt. 1 k.p., art. 241⁹ § 4 k.p., art. 241²⁵ § 3 i 5 k.p. Ponadto odwołanie do treści art. 241^{25a} k.p. zawarte jest też w przepisach ustawy o związkach zawodowych z dnia 23 maja 1991r. o związkach zawodowych (Dz.U. t.j. z 2014r., poz. 167) - art. 30 ust. 5 k.p., art. 32 ust. 3 k.p., art. 34² ust. 1 i 2. Odwołanie do treści art. 241^{25a} k.p. zawarte jest też np. w przepisach ustawy z dnia 13 marca 2003r. o szczególnych zasadach rozwiązywania z pracownikami stosunków pracy z przyczyn nie dotyczących pracowników (Dz.U. z 2003r., Nr 90, poz. 844 z późn.zm.).

Oznacza to, że Sąd pierwszej instancji przy ponownym rozpoznaniu sprawy powinien w pierwszej kolejności ustalić w oparciu o jaki przepis prawa pracy w związku z art. 241^{25a} k.p. wnioskodawca wystąpił o stwierdzenie reprezentatywności. Z wnioskiem o stwierdzenie reprezentatywności organizacja związkowa może bowiem wystąpić wówczas, gdy w trakcie czynności, które są podejmowane u pracodawcy z reprezentatywnymi zakładowymi organizacjami związkowymi został zgłoszony zarzut braku reprezentatywności.

Ponadto Sąd uwzględni, że stwierdzenia reprezentatywności domaga się międzyzakładowa, a nie zakładowa organizacja związkowa.

Mając powyższe na uwadze, w związku z nierozpoznaniem istoty sprawy, Sąd Okręgowy na mocy art. 386 § 4 k.p.c. uchylił zaskarżone postanowienie przekazując sprawę do ponownego rozpoznania Sądowi pierwszej instancji.

Tutaj należy zwrócić uwagę na treść art. 241^{25a} § 5 zdanie 2 k.p., który wskazuje, że Sąd wydaje orzeczenie w ciągu 30 dni od dnia złożenia wniosku. Termin ten ma co prawda charakter instrukcyjny, jednakże sam fakt określenia przez ustawodawcę terminu do rozpoznania wniosku oznacza, że dany rodzaj spraw należy rozpoznawać w pierwszej kolejności, z uwagi na ich szczególny charakter.

(-) SSO Maria Pierzycka-Pajak (-) SSO Małgorzata Andrzejewska (-) SSO Teresa Kalinka